



Алматы қ. әкімдігі  
Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті  
«Салауат» ҚБ білім беру-мәдени орталығы



Акимат г. Алматы  
Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә. Назарбаев атындағы  
Қазақ ұлттық университеті им. аль-Фараби  
ОО Образовательно-культурный центр «Салауат»

**ОРТАЛЫҚ АЗИЯ ЕЛДЕРІНДЕГІ ДӘСТҮРЛІ  
ЕМЕС ДІНИ АҒЫМДАР ИДЕЯЛАРЫНЫҢ  
ТАРАЛУЫНЫҢ АЛДЫН АЛУ**

**АЛМАТЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТӘЖІРИБЕЛІК  
КОНФЕРЕНЦИЯСЫНЫҢ МАТЕРИАЛДАРЫ**

**ЖИНАҒЫ**



**СБОРНИК**

**МАТЕРИАЛОВ АЛМАТИНСКОЙ МЕЖДУНАРОДНОЙ  
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ  
ПРОФИЛАКТИКА РАСПРОСТРАНЕНИЯ ИДЕЙ  
НЕТРАДИЦИОННЫХ РЕЛИГИОЗНЫХ  
ТЕЧЕНИЙ В ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ**

Алматы, 2017

Алматы қаласы әкімдігі  
Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті  
«Салауат» Білім беру-мәдени орталығы» Қоғамдық бірлестігі

Акимат г. Алматы

Казахский национальный университет им. аль-Фараби  
Общественное объединение «Образовательно-культурный центр «Салауат»

## **«Орталық Азия елдеріндегі дәстүрлі емес діни ағымдар идеяларының таралуының алдын алу»**

Алматы халықаралық ғылыми-тәжірибелік  
конференциясының материалдары

### **ЖИНАҒЫ**

(Алматы қ., 2017 ж., 24 мамыр)

### **СБОРНИК**

материалов Алматинской международной  
научно-практической конференции

## **«Профилактика распространения идей нетрадиционных религиозных течений в Центральной Азии»**

(г. Алматы, 24 мая 2017 г.)

Алматы  
2017

УДК 2 (063)  
ББК 86.2/3  
О-72

Научный редактор  
С. Ф. Мажитов,

доктор исторических наук, профессор, академик РАЕН и МАИИ

Составитель  
Н. Дауренбекова

**О-72** «Орталық Азия елдеріндегі дәстүрлі емес діни ағымдар идеяларының таралуының алдын алу» Алматы халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының материалдары (Алматы қ-сы, 2017 ж., 24 мамыр.) / Ғылыми ред. С. Ф. Мажитов / Құраст. Н. Дауренбекова. – Алматы: ЖШС «ШБ Үміт», 2017. – 204 б.: Сұлбелер.

Материалы Алматинской международной научно-практической конференции «Профилактика распространения идей нетрадиционных религиозных течений в Центральной Азии» (г. Алматы, 24 мая 2017 г.) / Научн. ред. С. Ф. Мажитов / Сост. Н. Дауренбекова. – Алматы: ТОО «ТО Үміт», 2017. – 204 с.: Схемы.

ISBN 978-601-80527-4-3

Бұл жинаққа 2017 жылғы 24 мамырда Алматы қаласында әл-Фараби ағындағы Қазақ ұлттық университетінің базасында өткен «Орталық Азия елдеріндегі дәстүрлі емес діни ағымдар идеяларының таралуының алдын алу» тақырыбындағы Алматы халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары кірген. Жинаққа кірген мақалалар қазіргі мегаполис жағдайындағы діни ағын жамылған экстремизмнің алдын алу мәселелері бойынша ғылыми талдаулар синтезі мен практикалық ұсыныстардан тұрады.

Жинақ дінтану, саясаттану, әлеуметтану, философия, психология, теология салаларының зерттеушілеріне, сондай-ақ мемлекеттік органдардың өкілдері мен азаматтық сектор өкілдеріне арналған.

Настоящий сборник содержит материалы Алматинской международной научно-практической конференции на тему «Профилактика распространения идей нетрадиционных религиозных течений в Центральной Азии», прошедшей 24 мая 2017 года в г. Алматы на базе Казахского национального университета им. аль-Фараби. Материалы сборника охватывают синтез научного анализа и практических рекомендаций по вопросам профилактики религиозно мотивированного экстремизма.

Сборник предназначен для исследователей в области религиозоведения, политологии, социологии, философии, психологии, теологии, представителей государственных органов и гражданского сектора, а также для широкого круга читателей.

УДК 2 (063)  
ББК 86.2/3

© Алматы г. Алматы, 2017  
© ООО «Образовательно-культурный центр «Салават», 2017

ISBN 978-601-80527-4-3

## СОДЕРЖАНИЕ

Приветственное слово Тауфикова Румиля Тауфиковича заместителя Акима г. Алматы.....	8
Приветственное слово Арын Берика Сакбайұлы Вице-министра по делам религий и гражданского общества РК.....	10
Приветственное слово Шойкина Гальма Нурмагамбетовича Заведующего сектором Отдела внутренней политики Администрации Президента РК.....	12
Приветственное слово Джаманбалаевой Шолпан Ерболовны проректора Казахского национального университета им. аль-Фараби.....	16
Приветственное слово Кусанова Жаркына Куанышевича И.о. прокурора Бостандыкского района г. Алматы .....	18
<b>Пленарное заседание</b>	
<b>Антоев А.</b> Цифровое гражданство как критический фактор в профилактике распространения идей нетрадиционных религиозных течений.....	20
<b>Борцова Ю.В.</b> Субрегиональное сотрудничество как механизм профилактики религиозно мотивированного экстремизма и терроризма.....	23
<b>Джусуда Абдул-Гани Басьюни</b> Зорлық-зомбылық, ланкестік пен жихадқа исламның көзқарасы .....	26
<b>Каримова М.</b> Профилактика как эффективный метод противодействия распространению идей экстремизма и терроризма среди молодежи: на примере Таджикистана .....	29
<b>Мадияров М.М.</b> «Шанырақ» діни кеңес беру, алдын алу және оңалту орталығының әдістемесі.....	33
<b>Мажитов С.Ф.</b> Исследование нетрадиционных религиозных течений в Центральной Азии: опыт и проблемы .....	37

<b>Омаров И.</b> Духовно-нравственное воспитание как иммунитет от деструктивных течений.....	124
<b>Пардабеков Д.А., Мейрабев Б.Б.</b> Современное состояние религиозного кстремизма и терроризма в Центральной Азии.....	127
<b>Сабдин А.К.</b> Панарабизм неждитского течения и местный национальный код.....	129
<b>Сатеришинов Б.М., Оқан С.</b> Дінаралық татулық пен үндесудің қазақстандық үлгісі.....	132
<b>Сейтахметова Н.Л., Смагулов М.Н.</b> Институционализация исламского образования и противостояние религиозному экстремизму в Казахстане.....	136
<b>Тасакалова М.К.</b> Потенциал религии в развитии когнитивных и познавательных стремлений молодежи Таджикистана.....	140
<b>Шамиэдин К.</b> Экстремизм мен терроризмге қарсы тұрла діни оқу орындарының атқаратын қызметі.....	144
<b>Шомапов Б.</b> Сопылық түркі мәдениетінің бөлігі ретінде.....	147
<b>Юлдашев Т.У.</b> Имам әл-Метуридидін үлкен күнә жасаушының үкімі жайлы хауаридж пен мұғтазила ағымына берген жауабы.....	150
<b>Секция «Христианство»</b>	
<b>Акимжанов Т.К.</b> Актуальные проблемы противодействия современному терроризму и экстремизму в Республике Казахстан.....	155
<b>Джусупанова Г.Ж.</b> Семья как основа привития иммунитета к религиозному экстремизму.....	158
<b>Дүйсенова С.С., Чакенова Р.Д.</b> Профилактика терроризма и религиозного экстремизма средствами воспитания молодежной аудитории в учебном процессе.....	161
<b>Калиева А.А.</b> Теоретико-методологические и правовые подходы к определению религиозного терроризма и экстремизма.....	164
<b>Климова Т.В.</b> Вопросы экстремизма, ксенофобии и насилия среди молодежи.....	166
<b>Любаева А.В.</b> Проблема сепарации традиционного и нетрадиционного в религиозных течениях Центральной Азии.....	169
<b>Майлыбаева Н.З.</b> Дәстүрлі емес және тыйым салынған діни ағымдарға қарсы жергілікті жердегі қогамдық ұйымдардың ролі.....	171
<b>Муханов С.Ю.</b> Христиандықтағы діни фанатизм және оның ерекшеліктері.....	174
<b>Ниятбеков Г.</b> Последствия терроризма и экстремизма в современном мире.....	177
<b>Рысбекова Ш.С.</b> Педагогические модели профилактики экстремизма в молодежной среде.....	180
<b>Суворов А.А.</b> Роль религиозных объединений в борьбе с религиозно мотивированным экстремизмом.....	183
<b>Турсжанова Р.К., Таибулатова М.К.</b> Культурно-исторические предпосылки и факторы религиозного экстремизма.....	186
<b>Шаймерденова М.Д.</b> Съезд мировых религий в контексте сохранения духовной безопасности обществ и государств: хроника, идеи, итоги.....	190
<b>Конференция карары</b> .....	195
<b>Резолюция конференции</b> .....	198
<b>Сведения об авторах</b> .....	201

<b>Омаров И.</b> Духовно-нравственное воспитание как иммунитет от деструктивных течений.....	124
<b>Пардабеков Д.А., Мейрабев Б.Б.</b> Современное состояние религиозного кстремизма и терроризма в Центральной Азии.....	127
<b>Сабдин А.К.</b> Панарабизм неждитского течения и местный национальный код.....	129
<b>Сатеришинов Б.М., Оқан С.</b> Дінаралық татулық пен үндесудің қазақстандық үлгісі.....	132
<b>Сейтахметова Н.Л., Смагулов М.Н.</b> Институционализация исламского образования и противостояние религиозному экстремизму в Казахстане.....	136
<b>Тасакалова М.К.</b> Потенциал религии в развитии когнитивных и познавательных стремлений молодежи Таджикистана.....	140
<b>Шамиэдин К.</b> Экстремизм мен терроризмге қарсы тұрла діни оқу орындарының атқаратын қызметі.....	144
<b>Шомапов Б.</b> Сопылық түркі мәдениетінің бөлігі ретінде.....	147
<b>Юлдашев Т.У.</b> Имам әл-Метуридидін үлкен күнә жасаушының үкімі жайлы хауаридж пен мұғтазила ағымына берген жауабы.....	150
<b>Секция «Христианство»</b>	
<b>Акимжанов Т.К.</b> Актуальные проблемы противодействия современному терроризму и экстремизму в Республике Казахстан.....	155
<b>Джусупанова Г.Ж.</b> Семья как основа привития иммунитета к религиозному экстремизму.....	158
<b>Дүйсенова С.С., Чакенова Р.Д.</b> Профилактика терроризма и религиозного экстремизма средствами воспитания молодежной аудитории в учебном процессе.....	161

утверждают их проповедники и шейхи. И этот арабцентризм не совместим с нашей кочевно-тюркской ментальностью. Поэтому навязывание арабизмов, вплоть до стилизации, особенностей речи и поведения так негативно воспринимаются в нашем обществе. Скрытие от обывателей идеи арабцентризма, противостоят нашему национальному коду. Проводникам салафизма следует помнить слова Пророка Мухаммада (мир ему!): «Оставьте тюрков в покое пока они вас оставили в покое!» (аль-Бухари и Муслим).

#### Список использованных источников:

1. <https://islamqa.info/ar/115934>
2. *Ибн Таймия Т.* Иктидаус-сырат аль-муस्ताкам – 148-162, Минхалж ас-сунна ан-набууийя – 4/364, а также Мааджму аль-фатауа – 19/29-30
3. Аль-Хаким, аль-Мустандрак – 4/97
4. Ахмад ибн Ханбал-х.17063, ар-Тирмизи – х. 3607
5. <http://www.binbaz.org.sa/loop/11122>
6. *Аль-Албани Н.* Сильсия аль-ахалис ад-даифа уаль-маудуа – 1/16
7. *Мухаммад Джамил Зинг.* «Исламская акида» – Москва. Бадр – с. 130.
8. *Ибн Хальдун, аль-Мукаддима*, главы 25-35, изд. – 6 изд. – Бейрут. Дар аль-Калам – 1986. (Например, 25 глава «О том, что арабы не осиливают ничто, кроме прижитного, так как в их природе есть дикость», 26 глава «О том, что территория, которой завладели арабы, непременно ждет разруха», главы о том, что «арабы самые далекие от политики правления, самые далекие от ремесел» и о том, что «подавляющее большинство носителей знаний в исламе – это не арабы» и т.п.)

### ДИНАРАЛЫҚ ТАТУЛЫҚ ПЕН ҮНДЕСУДІҢ ҚАЗАҚСТАНДЫҚ ҮЛГІСІ

Сатеришинов Б.М.

Оқан С.

Қазақстанның тәуелсіздік жылдары дін саласындағы мемлекеттік саясат елеулі жетістіктерге жетті. Сонау 1980-жылдардың аяғында мемлекет мәжбүрлік атеизмнен, дін қайраткерлері мен қаралайым діндарларды қудалаудан бас тартты. Осының арқасында Қазақстан азаматтары дін ұстану бостандықтары, діни ұйымдар мен бірлестіктерді құру, діни әдет-ғұрыптар мен салт-дәстүрлерді орындау мүмкіндігіне ие болды. Осы саясаттың арқасында қазіргі кезге дейін ұлтаралық және конфессияаралық жағдай қалыпты қалпын сақтап келеді. Десе кетсе, сыртқы ықпалдың күшеюі салдарынан мемлекет әртүрлі тетіктер арқылы бұрынғыдан да белсендірек тәсілділікті тәрбиелеуі, этносаралық және дінаралық қатынастардың одан әрі жарасымдылығын сақтауға күш салуы қажет. Әсіресе, жат жерлік теріс пияғылды діни ағымдардан қорғану үшін діни сауаттылықтың сапасын арттыру қажет. Бұл тұрғыдан алғанда, діни дүниетанымдық негізде оқыту Республикалық ислами діни бірлестік «Қазақстан мұсылмандары діни басқармасының» (ҚМДБ) қатысуы арқасында негізі қаланып, жүзеге асырылады. «Бұл ел тұрғындарының дінді дұрыс қабылдап, жүйелі түрде меңгеруінен, оларды рухани-танымдық құндылықтарға, мінез-құлық нормаларына баулумен, рухани-танымдық тәрбие беруден, рухани жан-жақты жетілдіріп, тұлғасын қалыптастырудан, оларды діни дүниетанымдық, мәдени, рухани өзіндік айқындалуынан көрініс табады» [1, 5-б.].

Қазақстан әуел бастан рухани келісім мен дінаралық татулық саясатын берік ұстанып келеді, сол себепті де кейінгі кенестік елдердің біршамасында орын алған

қарулы қақтығыстар біздің елімізде орын алған жоқ. Президенттің «Қазақстан жолы – 2050: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ» Жолдауында және Қазақстан Республикасының басқа да стратегиялық құжаттарында «сұхбат» пен «сұхбаттық ойлау» тұжырымдамалары демократиялық Қазақстанның мемлекет құраушы құндылықтары болып табылады. Өйткені сұхбат – ол мәдениеттер мен діндер арасындағы сұхбаттық диалогты дамуын табатын болымсыздық негіз. Мәдениеттер мен діндердің сұхбаты – ол қазіргі Қазақстанның тренді, оның өз дамуының келешегі бар. Алайда, қазіргі жағдайда бұл тренді тұрақты ұстап қана қоймай, оны барлық бағыттарда кеңейтіп, тереңдетудің қажеттілігін де айта кету жөн, бұның бәрі қазақстандықтардың «бейбіт өмір сүруі» үшін маңызды. Оған қол жеткізу ойлаудың сұхбаттық құндылықтық парадигмасымен байланысты.

«Қазақстан – 2050» стратегиясы – қалыптасқан мемлекеттің жана саяси бағыты» атты Қазақстан халқына 2013 жылғы Жолдауы аясында дамыған отыз елдің қатарына кіру шарттарының бірі дәстүрлер, мәдениеттер мен діндердің теңдестірілген үйлесімін қабылдауды, мәдени алмасумен байытууды қажет ететін ойлаудың сұхбаттық парадигмасын қалыптастыру болып табылады. Қазақстан халқының рухани бірлігін нығайтуды көздейтін «Мәңгілік ел» ұлттық идеясы да дәстүр мен қазіргі заман арасындағы ұлы сұхбаттың тұжырымдамасын алға тарталды.

Ұлтаралық татулық пен дінаралық үндесу елімізде ағуалай қажет болғандықтан өкіметіміз бұл салада бірқатар маңызды бағдарламалар қабылдады. Айталық, этносаралық және конфессияаралық келісімнің қазақстандық үлгісін жетілдіру бағдарламасы. Бұл бағдарламаның аясында «республикадағы этносаралық және конфессияаралық қатынастардың үйлесімділігі үшін жағдай туғызылады; ұлтаралық және дінаралық толеранттылықтың ұстындары мен қалыптарын бекітіледі, көпэтносты және көпконфессионалды қазақстандық қоғамдағы азаматтық келісімнің әлеуметтік-психологиялық негізі ретіндегі этномәдени алуантүрлілік келісімінің қабылдануы және түсініледі; республиканың діни бірлестіктері күрметтеледі, түсіністік пен тәзімділік бекітіледі; қоғамдық келісім мен азаматты арасында өзара қамтамасыз ету мақсатында сұхбат мәдениеті мен рухани құндылықтарды дамыту ісінде мемлекеттік органдардың, ұлттық, мәдени, діни және өкіметтік емес ұйымдардың ынтымақтасығы күшейеді; этномәдени түзілімінің жүйесі қалыптастырылады деп күтілді» [2].

Діни жанғұрыды бастан өткізген еліміздегі діни ахуалды сезіне отырып, Елбасмыз осы Жолдауында былай дейді: «Біз мұсылман үмбетінің бір бөлігі екенімізді мақтан тұтамыз. Ол – біздің дәстүріміз. Бірақ бізде зайырлы қоғамның дәстүрлері де бар екенін, Қазақстан зайырлы мемлекет екенін ұмытпауымыз керек. Біз елдің дәстүрлері мен мәдени нормаларына сәйкес келетін діни сана қалыптастыруымыз керек». Осы бағытта Қазақстанда «Дін және азаматтық қоғам істері» жөнінде жана министрлік қызмет етіп келеді. Дінаралық сұхбатты жүзеге асыруға Қазақстан халқы ассамблеясы да өзіндік үлкен үлес қосып келеді. Осылайша, біздің елімізде дін мен зайырлылық арасында сұхбат қалыптастырылуа.

Қазақстандағы тәуелсіздік жылдары дінаралық қатынастар саласын азаматтардың көпшілігі қолайлы деп, ал конфессиялар арасындағы қарым-қатынастарды сыйластық дәрежесінде деп сипаттайды. Бүгін Қазақстанда қалыптасқан діни жағдайдың ерекшелігі еліміздегі этносаралық және конфессияаралық тұрақтылықтың маңызды жетістіктерінің бірі болуда. Қазақстандағы дінаралық татулық үлгісі бүкіл дүние жүзінде полимәдени қоғамдағы тұрақтылық пен татулықтың үлгісі ретінде танылып келеді.

Конфессиялар мен ұлттық-мәдени орталықтарының белді жоғары жетекшілері этностар мен конфессиялар арасындағы төзімділік ауылын сақтап, дамытуға белсенді қатысады. Бұл үшін ол орталықтар өз әрекеттерінің ашықтығы мен насихатты қамтамасыз етіп, көпшілік алдында әлеуметтік-мәдени іс-шаралар өткізеді, өз іс-шараларын өткізу кезінде жалпы азаматтық құндылықтарды қалыптастыруға ерекше көңіл аударады.

Қазақстандағы діни қызмет үдерістерін мемлекеттік басқарудың тиімді жүйесін дамыту барысында Қазақстанның әлеуметтік-саяси дамуының жаңа кезеңіндегі мемлекеттік саясатының сабақтастығы қағидатын сақтау зор мәнге ие. Жүйені қалыптастыру негізінде қабылданатын саяси шешімдер, нормативтік актілер ар-ождан еріктілігі, дін тұту еркіндігі, діниін мемлекеттен бөлінуі және басқа да іргелі қағидаттардан келіп шығуы қажет. Бұл жүйе дін қызметінің барлық кырларына осы қағидалардың қолданылуы салаларын дамытуды және оны кеңейтуді алдына мақсат етіп қойғаны абза.

Жүйені әзірлеуде елдегі діни үдерістердегі мемлекеттің орнын анықтауда принципалды маңызды бар. Осы жерде: экстремистік сипаттағы жеке ұйымдар тарапынан ұлттық қауіпсіздікке қауіп төнген жағдайда дін саласындағы үдерістерді мемлекет реттеуі қажет пе, немесе ол осы саладағы өзінің ролін бұрынғыдай шектеп қана қоя ма деген басты мәселе туады. Дін саласы азаматтық қоғамның бөлігі және мемлекет осы саладағы барлық үдерістерді реттеуі қажет емес. Егер қандай болса да діни ұйымдар немесе бірлестіктер Қазақстан Республикасы Конституциясы және елдің заңдарын бұзған жағдайда мемлекет дін саласына араласуы қажет.

Қазақстандық қоғамның тұрақтылығын нығайтуда Қазақстан халқының дін ұстануға еріктілік құндылықтары, діндер мен мәдениеттер сұхбаты, дін саласындағы ақыл таразысына салынған мемлекеттік саясат жолын ұстануы – еліміздегі рухани таулықтың қияли илеясы емес, шынайы өмір құбылысына айналды келеді. 2011 жылдың сәуірінде Қазақстан халықтары Ассамблеясы XVII сессиясының мәжілісінде Н.А. Назарбаев: «Тәуелсіздіктің 20-жылдық тарихы – Қазақстан халқының тұрақтылығы, достығы және татулығының тарихы. Осы жылдар ішінде этносаралық, конфессияаралық теңдіктің тиімді құқықтық базасы жасалды. Ол дін тұту еркіндігі, тілдер, Қазақстан халықтары Ассамблеясы туралы заңдардан құрылған» [3], деп атап өтті. Қазақстандық қоғамның бұлдан арғы дамуы да осы мұраттар және күнделікті өмір тәртібі ретінде қабылданған өзара түсіністік және сыйластық, бейбітшілік пен хошкөрушілік сияқты негізге идеяларға сүйенуі керек. Діни таулықтың негізгі мәселелерін қаперде ұстау мысалында Қазақстан діндер диалогы мен олардың бейбіт қатар өмір сүруі тек мүмкін ғана емес, қажетті жағдайға да әкеледі. Өйткені діни төзімділік – кез келген мемлекеттің саяси тұрақтылығы мен әлеуметтік қауіпсіздік факторларының бірі.

Осыған байланысты, демократияландыру және ырықтандыру (либералдандыру) жағдайындағы діни қызметтің алдыңғы орындағы міндеті – халықтың барлық топтарының қазіргі азаматтық бірегейлікті қалыптастыруы болып табылады. Адамдардан айырмашылықтардан гөрі, ұқсастықтарды көбірек тауып, жас ұрпақтың бойында басқа діни дәстүрлерге деген сыйластығын тәрбелеу мәселесі қоғам үшін де, мемлекет үшін де мейлінше маңызды болып табылады. Осы арқылы идеологиялық плюрализм жағдайында әлемге жалған діни қатынастың таралуы және соған сәйкес теріс пиғылды ұйымдарға жастардың тартылуы негізінде азаматтық сананың экстремизациялану қатері өсе түседі.

Сонымен қатар, дінаралық және этносаралық татулықты дамыту қазіргі қазақстандық қоғам тұрақтылығының басты факторларының бірі болып қана қоймай, мемлекеттік ұлттық қауіпсіздіктің негізгі бөлігі болып табылады. Біздің қоғамның дамуы – еліміздің кез келген азаматының көзқарастары мен нанымдарына төзімділік және құрметпен қарауға негізделген. Осылайша Қазақстан хошкөрушілік пен дінаралық татулықтың өзіндік қайталанбас үлгісін қабылдаған. Н.Ә. Назарбаев: «Біздің ұлтаралық және дінаралық татулық моделіміз – Қазақстанның әртүрлі конфессиялардың әрекеттестігінің жалпы дүниежүзілік үдерісіне қосқан үлесі. Бізді халықаралық аренада тап осылай қабылдағанын тілейміз» деген.

Елбасы Н.Ә. Назарбаев атап өткендей: «Қазақстан – дүние жүзіндегі мұсылмандар, православиліктер, католиктер, протестанттар, буддистер, яһудилер тату тұрып жатқан жалғыз орын. Бәрі бірге жиналып, өздерінің барлық проблемалары туралы айта алатын жалғыз жер» [3]. Қазақстан Республикасы Президенті Н.Ә. Назарбаев ұлтаралық татулық пен рухани келісім идеологиясын азаматтар санасына енгізу жуық онжылдықтың негізгі міндеті болып табылатындығын ұдайы атап өтеді. Қазақстан Республикасы тәуелсіздік жылдары аймақтағы және әлемдегі бейбітшілік пен тұрақтылыққа бағытталған бірқатар бастама ұсынды. Дүниежүзілік және дәстүрлі дін басшыларының съезі Қазақстанның аса маңызды бастамасы болды. Бұл – діндер және өркениеттер арасындағы шиеленістерді сабасына түсіруге себепші болатын дуалы ауыз дін басшыларын біріктіретін бірегей форум. Қоғамдағы діниін барған сайын өсе түскен ролін толықтай ұғынған Президент Н. Назарбаев әлемдік және дәстүрлі діндер форумын Қазақстан Республикасының бас қалаеы – Астанада өткізу идеясын ұсынды. Қазақстан Елбасының ниеті бойынша, ортақ мәселелер негізінде құрылған дүниежүзілік және дәстүрлі дін басшыларының арасындағы диалог өзара ынтымақтастықтың келешегін кеңінен ашып, қазіргі заманның зорлық, фанатизм, экстремизм және лаңкестік тәрізді жағымсыз көріністерін еңсеруге түрткі болады.

2003, 2006, 2009, 2012 және 2015 жылдары Астанада өткен Дүниежүзілік және дәстүрлі дін басшыларының съездері тәуелсіз Қазақстан тарихында ғана емес, әлемдегі аса ірі халықаралық іс-шаралардың бірі болды. Форумдардың сәтті өтуі Қазақстанға үлкен саяси дивидендтер әкелді, қазіргі заманның аса өзекті проблемаларына барабар жауап беретін кемелденген мемлекет ретінде халықаралық аренадағы беделінің артуына себепші болды. Дүниежүзілік және дәстүрлі дін басшыларының съезі Қазақстанның дінаралық сұхбат үдерісіне қосқан қомақты үлесі болды және төзімділік, өзара түсіністік пен ынтымақтастық қағидаттарын нығайтуда әлемдік қауымдастықтың алдында айрықша орын алды.

#### Пайдаланылған дереккөздер тізімі:

1. Қазақстан мұсылмандары діни басқармасының 2020 жылға дейінгі діни білім беруі дамыту тұжырымдамасы – Астана – ҚМДБ – 2015.
2. *Сатеришинов Б.М.* Қазақстан халқы бірегейлігінің этноконфессионалдық үрдістері / журнал «Мирас» – № 4 – 2016.
3. *Назарбаев Н.* (Қазақстан Республикасы Президенті Н.Ә. Назарбаевтың Қазақстан халықтары Ассамблеясының XVII сессиясында сөйлеген сөзінің мәтінінен. 18.04.2011 ж.).